Lietas arhīva Nr. CA-1038-20/35
ECLI:LV:RAT:2020:1217.C68263519.7.S

**SPRIEDUMS**
**Latvijas Republikas vārdā**
Rīgā 2020.gada 17.decembrī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija:
tiesnese – referente Sandra Krūmiņa,
tiesnese Gunta Freimane,
tiesnese Olita Blūmfelde,
izskatīja rakstveida procesā civillietu /pers. A/ prasībā pret /pers. B/ par dāvinājuma līguma atcelšanu un zaudējumu piedziņu sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2019.gada 19.decembra spriedumu.

**A p r a k s t o š ā d a ļ a**

[1] /pers. A/ laikā no 2002.gada 29.janvāra līdz 2014.gada 16.janvārim piederēja dzīvokļa īpašums /adrese A/, ierakstīts Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs A/.

Starp /pers. A/kā dāvinātāju un viņa mazmeitu /pers. B/ kā apdāvināto 2014.gada 6.janvārī noslēgts dzīvokļa īpašuma dāvinājuma līgums. Līgumā pielīgts, ka dāvinātājam ir dzīvokļa bezmaksas lietošanas tiesība līdz mūža galam un ka apdāvinātajai ir noteikts aizliegums bez dāvinātāja rakstiskas piekrišanas dzīvokļa īpašumu jebkādā veidā atsavināt un apgrūtināt ar lietu tiesībām.

Zemesgrāmatā 2014.gada 16.janvārī, pamatojoties uz dāvinājuma līgumu, nostiprināta /pers. B/ īpašuma tiesība uz dzīvokļa īpašumu, kā arī peronālservitūts (dzīvokļa lietošanas tiesība) un aizlieguma atzīme par labu /pers. A/.

[2] /pers. A/ 2019.gada 11.janvārī cēlis tiesā prasību pret /pers. B/, kas tiesvedības laikā precizēta, lūdzot atcelt 2014.gada 6.janvāra dāvinājuma līgumu; noteikt, ka Zemesgrāmatā dzēšams ieraksts par atbildētājas īpašuma tiesību uz dzīvokļa īpašumu /adrese A/ un ieraksts par apgrūtinājumu; piedzīt no atbildētājas zaudējumu atlīdzību 5 500,99 EUR.

Prasītājs prasības pieteikumā atsaucies uz Civillikuma 1770., 1772., 1773., 1779., 1919.pantu un prasību pamatojis ar šādiem apstākļiem.

Lai arī strīdus dāvinājuma līgumā prasītājam ir noteikta dzīvokļa bezmaksas lietošanas tiesība, atbildētāja nav pildījusi savas maksāšanas saistības un nav segusi izdevumus, kas saistīti ar dzīvojamās mājas uzturēšanu, apsaimniekošanu un dzīvoklī sniegtajiem komunālajiem pakalpojumiem, līdz ar to visus izdevumus bijis spiests segt prasītājs, kā rezultātā viņam radušies zaudējumi 5 500,99 EUR.

Bez tam atbildētāja, neskatoties uz to, ka viņa ir prasītāja vienīgā tuvākā radiniece, pēc dāvinājuma līguma noslēgšanas nav interesējusies par prasītāju, ir aizbraukusi uz ārzemēm, neatstājot informāciju par savu atrašanās vietu un saziņas iespējām, un atstājot viņu bezpalīdzīgā stāvoklī.

Prasītājam 2018.gada 14.martā sakarā ar ļoti izteiktu vājredzību ir noteikta pirmās grupas invaliditāte. Viņš sava sliktā veselības stāvokļa dēļ nav spējīgs pats sevi apkopt un integrēties sabiedrībā, līdz ar to ir spiests lūgt citu cilvēku palīdzību.

[3] Ar Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas tiesneša 2019.gada 18.janvāra lēmumu /pers. A/ atbrīvots no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos par prasības pieteikuma iesniegšanu.

[4] Atbildētāja/pers. B/ savā rakstveida paskaidrojumā prasību nav atzinusi, norādot šādus iebildumus.

Atbildētāja jau 2006.gadā bija pārcēlusies uz pastāvīgu dzīvi uz Ungāriju, kur viņai ir ģimene un darbs, kas prasītājam, noslēdzot dāvinājuma līgumu, bija zināms.

Prasītājs pats piedāvājis atbildētājai noslēgt dzīvokļa īpašuma dāvinājuma līgumu, neizvirzot nekādas prasības par finansiālu vai citāda veida palīdzību. Puses, ņemot vērā atbildētājas mantisko stāvokli, bija panākušas mutisku vienošanos, ka prasītājs, turpinot dzīvot dzīvoklī, pats segs ar dzīvokli saistītos un citus savus izdevumus, līdz ar to dāvinājuma līgumā nekādi noteikumi par palīdzības sniegšanu netika iekļauti.

Līdz 2017.gadam puses normāli komunicēja, prasītājs nekādas pretenzijas pret atbildētāju neizteica, kā arī nelūdza ne finansiālu, ne citāda veida palīdzību. Pušu attiecības ir pasliktinājušās no brīža, kad pie prasītāja uz dzīvi ir pārcēlusies sociālā darbiniece, kura pēc pašvaldības norīkojuma sniedz viņam aprūpes pakalpojumus. Tieši minētā persona liek šķēršļus pušu saziņai un normālai komunikācijai.

Prasītājam palīdzību gan pārtikas, gan medikamentu iegādē ir sniedzis atbildētājas tēvs, kurš dzīvo Latvijā.

[5] Prasītāja/pers. A/ pilnvarotā pārstāve pirmās instances tiesas sēdē prasītāja vārdā atteikusies no prasības daļā par zaudējumu atlīdzības piedziņu, un papildus paskaidrojusi, ka pusēm ir bijusi panākta mutiska vienošanās par to, ka atbildētāja segs ar dzīvokli saistītos izdevumus.

[6] Atbildētāja/pers. B/ pirmās instances tiesas sēdē papildus paskaidrojusi, ka viņa visu laiku, kopš ir dzīvokļa īpašuma īpašniece, ir maksājusi nekustamā īpašuma nodokli, bet pēc prasības pieteikuma saņemšanas, uzzinot, ka prasītājam ir grūtības samaksāt dzīvojamās mājas pārvaldnieka izrakstītos rēķinus, ir samaksājusi parādu un maksā arī kārtējos rēķinus.

[7] Ar Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2019.gada 19.decembra spriedumu izbeigta tiesvedība /pers. A/ prasības neuzturētajā daļā par zaudējumu atlīdzības piedziņu, bet prasība daļā par dāvinājuma līguma atcelšanu noraidīta.

Spriedumā norādīti šādi argumenti.

[7.1] Prasītājs nav apstrīdējis faktu, ka strīdus dāvinājuma līgums noslēgts tiesiski, t.sk. to, ka viņš ir gribējis un arī ir izteicis gribu bez atlīdzības atsavināt dzīvokļa īpašumu /adrese A/ atbildētājai.

Dāvinājums ir īpatnējs bezatlīdzības līgums, kurā dāvinātājs izrāda savu devību un labvēlību pret apdāvināto, neprasot pretim kādu citu mantisku vērtību, līdz ar to likums prasa no apdāvinātā zināmu pateicību, gan ne tieši, bet ar izturēšanos (skat. arī Čakste K. Civiltiesības. – Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2011., 167.lpp.).

Civillikuma 1919.pants nosaka, ka dāvinājumu var atsaukt apdāvinātā rupjas nepateicības dēļ un ka par apdāvinātā nepateicību jāatzīst dāvinātāja rupji apvainojumi vārdos vai darbos, viņam tīši nodarīts svarīgs mantisks zaudējums un viņa dzīvības apdraudējums, kā arī viņa atstāšana bezpalīdzības

stāvoklī, ja bijis iespējams viņam palīdzēt.

Prasītājs prasību par dāvinājuma līguma atcelšanu pamatojis ar apstākļiem, ka atbildētāja nav pildījusi no dāvinājuma līguma izrietošās maksāšanas saistības, radot viņam zaudējumus, un ir atstājusi viņu bezpalīdzības stāvoklī, bet savus prasības pamatojošos apstākļus atbilstoši Civilprocesa likuma 93.pantā noteiktajam nav pierādījis.

Ar Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas 2018.gada 14.marta lēmumu apstiprinās, ka prasītājam sakarā ar izteiktu vājredzību ir noteikta pirmās grupas invaliditāte, ka viņam slimības dēļ ir ierobežotas spējas sevi apkalpot un integrēties sabiedrībā, līdz ar to nepieciešama bieža epizodiska palīdzība. Tomēr fakts, ka prasītājam šobrīd veselības stāvokļa un vecuma dēļ ir nepieciešama speciāla aprūpe, un ka puses tāpēc, ka atbildētāja pastāvīgi dzīvo ārzemēs, nav uzturējušas ciešākus kontaktus, paši par sevi neliecina, ka atbildētāja ir pieļāvusi rupju nepateicību, atstājot viņu bezpalīdzības stāvoklī. Lietā nav pierādījum tam, ka pieprasītāja veselības stāvokļa pasliktināšanās un attiecīgām sekām ir vainojama atbildētāja, vai ka prasītājs ir lūdzis atbildētājai palīdzību, bet viņa ir atteikusies to sniegt, lai gan viņai bijusi iespēja to darīt.

Dāvinājuma līgums ir bezatlīdzības līgums un tas pats par sevi nerada apdāvinātajam uzturdošanas vai kādu citu materiālu pretpienākumu.

Saskaņā ar Civillikuma 1928.pantu katram dāvinājumam var pievienot kādu sevišķu uzlikumu vai pretpienākumu, bet konkrētajā gadījumā dāvinājuma līgumā ir pielīgts tikai personālservitūts (dzīvokļa lietošanas tiesība) un aizlieguma atzīme par labu dāvinātājam, bet atbildētājai nav pielīgti nekādi pienākumi, t.sk. pienākums segt ar dzīvojamās mājas uzturēšanu, apsaimniekošanu un dzīvoklī sniegtajiem komunālajiem pakalpojumiem saistītos izdevumus.

Dāvinājuma līgumā prasītājam pielīgtā dzīvokļa bezmaksas lietošanas tiesība, tiesas ieskatā, nozīmē tiesību lietot dzīvokli bez īres maksas. Lietā nav ziņu un pierādījumu tam, ka atbildētāja prasītājam ir pieprasījusi maksāt dzīvokļa īres maksu vai ka prasītājs būtu vērsies pie atbildētājas ar lūgumu palīdzēt segt ar dzīvokli saistītos izdevumus. Lietā ir noskaidrots, ka atbildētāja pēc prasības celšanas ir segusi prasītāja parādu pret dzīvojamās mājas pārvaldnieku un maksā kārtējos rēķinus.

Ņemot vērā minēto, prasība kā nepamatota noraidāma.

[7.2] Tā kā prasītāja pilnvarotā pārstāve tiesas sēdē atteicās no prasības daļā par zaudējumu atlīdzības piedziņu, tiesvedība lietā šajā prasības neuzturētajā daļā izbeidzama, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 223.panta 4.punktu (*tiesa izbeidz tiesvedību lietā, ja prasītājs atteicies no prasības*).

[8] Prasītājs/pers. A/ iesniedzis apelācijas sūdzību, ar kuru pārsūdzējis pirmās instances tiesas spriedumu viņa prasības noraidītajā daļā.

Apelācijas sūdzībā norādīti prasības pieteikumā jau norādītie apstākļi un šādi iebildumi pret pārsūdzēto tiesas spriedumu.

Tiesa ir nepamatoti sašaurinājusi prasītāja norādīto prasības pamatu, neņemot vērā tiesas sēdē norādītos apstākļus par atbildētājas rīcību.

Prasītājs cerēja, ka atbildētāja pēc dāvinājuma līguma noslēgšanas ar savu izturēšanos izrādīs viņam zināmu pateicību – sniegs atbalstu, parūpēsies par viņu, bet atbildētāja nav ne atbraukusi ciemos, ne pazvanījusi vai atsūtījusi vēstuli, lai painteresētos, vai nav nepieciešama palīdzība, kā arī nav sniegusi nekādu palīdzību, lai gan tas ir nepieciešams. Šāda rīcība uzskatāma par klaju necieņu un vienaldzību pret prasītāju.

Dāvinājuma līgumā tiešām nav ietverts noteikums, ka atbildētājai ir pienākums aprūpēt prasītāju, tomēr šāds pienākums izriet no dāvinājuma būtības, kā arī Civillikuma 1919.panta otrās daļas.

Dāvinājuma līgumā ir pielīgts, ka prasītājam ir dzīvokļa bezmaksas lietošanas tiesība, kas, prasītāja ieskatā, ietver arī atbildētājas pienākumu segt visus ar dzīvokli saistītos izdevumus, bet atbildētāja ir maksājusi tikai nekustamā īpašuma nodokli un nav segusi citus ar dzīvokli saistītos izdevumus, tādējādi radot prasītājam zaudējumus un izrādot rupju nepateicību.

Tiesa nepamatoti norādījusi, ka prasītājam vajadzēja lūgt atbildētājai palīdzību, neņemot vērā, ka prasītājs to nav varējis darīt, jo viņš nav informēts par atbildētājas dzīvesvietas adresi, tālruņa numuru vai citām saziņas iespējām. Atbildētājas nevēlēšanās uzturēt kontaktus ar prasītāju, intereses trūkums un vienaldzība arī vērtējama kā rupja nepateicība.

Prasītājam ir jāmeklē citu cilvēku palīdzība, kas prasa papildus izdevumus, jo pašvaldība sedz tikai daļu no izdevumiem, kas saistīti viņa aprūpes pakalpojumiem, 54 EUR mēnesī.

Atbildētāja pat tiesas procesa laikā ir izrādījusi rupju nepateicību pret prasītāju, jo nav pat viņam piezvanījusi, apciemojusi viņu vai sasveicinājusies ar viņu.

[9] Ar Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas tiesneša 2020.gada 9.janvāra lēmumu /pers. A/ atbrīvots no valsts nodevas samaksas par apelācijas sūdzības iesniegšanu.

[10] Atbildētāja/pers. B/ savā rakstveida paskaidrojumā apelācijas sūdzību nav atzinusi, norādot, ka pirmās instances tiesas spriedums ir tiesisks un pamatots, un iepriekšējos rakstveida paskaidrojumos jau minētos apsvērumus.

Atbildētāja papildus norādīja, ka apgalvojums, ka prasītājam nebija iespēju sazināties ar atbildētāju, neatbilst patiesībai, jo puses līdz 2017.gadam normāli sazinājās.

## M o t ī v u d a ļ a

[11] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija, izvērtējusi pārsūdzētajā tiesas spriedumā un apelācijas sūdzībā norādītos argumentus, lietas dalībnieku rakstveida paskaidrojumus un lietai pievienotos pierādījumus, atzīst, ka /pers. A/ apelācijas sūdzība un prasība nav pamatotas.

[11.1] Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2019.gada 19.decembra spriedums daļā, ar kuru izbeigta tiesvedība /pers. A/ prasības neuzturētajā daļā par zaudējumu atlīdzības 5 500,99 EUR piedziņu, ar apelācijas sūdzību nav pārsūdzēts, līdz ar to ir stājies likumīgā spēkā.

Apelācijas kārtībā atkārtoti izskatāma /pers. A/ prasība pret /pers. B/ daļā par dāvinājuma līguma atcelšanu.

[11.2] Šā sprieduma 7.1.punktā norādītie pirmās instances tiesas motīvi, noraidot prasību par dāvinājuma līguma atcelšanu, ir pareizi un pietiekami, līdz ar to apelācijas instances tiesa saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu tiem pievienojas, atkārtoti nenorādot.

[11.3] Apelācijas sūdzībā norādītie iebildumi pret pirmās instances tiesas spriedumu nav pamatoti.

Civilprocesa likuma 93.panta pirmā daļa nosaka, ka katrai pusei jāpierāda tie fakti, uz kuriem tā pamato savus prasījumus vai iebildumus, t.sk. prasītājam jāpierāda savu prasījumu pamatotība, un Civilprocesa likuma 104.panta pirmā daļa paredz, ka pušu paskaidrojumi, kuri ietver ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņu prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi tiesas sēdē pārbaudīti un novērtēti pierādījumi.

Pirmās instances tiesa ir pienācīgi izvērtējusi /pers. A/ prasības pieteikumā norādītos apstākļus un lietai pievienotos pierādījumus un pamatoti secinājusi, ka prasītājs savu prasību nav pamatojis, proti, nav pierādījis, ka atbildētāja kā apdāvinātā pret viņu kā dāvinātāju ir pieļāvusi rupju nepateicību Civillikuma 1919.panta izpratnē.

No Civillikuma 1919.panta izriet, ka dāvinājuma līguma atsaukšanu var prasīt nevis par jebkuru nepateicību, bet par rupju nepateicību (par rupjiem apvainojumiem vārdos vai darbos, par tīši nodarītu svarīgu mantisku zaudējumu un dzīvības apdraudējumu, par atstāšanu bezpalīdzības stāvoklī, ja bijis iespējams palīdzēt).

Prasības pieteikumā norādītais dod pamatu secinājumam, ka prasītājs uzskata, ka atbildētājas rupja nepateicība izpaudusies tādējādi, ka viņa,

nemaksājot ar dzīvokli saistītos izdevumus, ir tīši nodarījusi viņam svarīgu mantisku zaudējumu un ka, nekontaktējoties ar viņu un nepalīdzot viņam, ir atstājusi viņu bezpalīdzības stāvoklī, kaut gan viņai bija iespējams palīdzēt.

Lai varētu runāt par tīšu nodarījumu, ir jākonstatē, ka atbildētāja ir zinājusi, ka viņai ir jāmaksā ne tikai nekustamā īpašuma nodoklis, bet arī jāsedz visi citi ar dzīvokli saistītie maksājumi, ka prasītājs ir bezpalīdzības stāvoklī un ka viņam ir nepieciešama palīdzība, bet viņa to nav darījusi, lai gan bijusi iespēja to darīt.

Saskaņā ar Civillikuma 1912.pantu dāvinājuma līgums ir bezatlīdzības līgums, līdz ar to no dāvinājuma līguma būtības neizriet apdāvinātā pienākums uzturēt dāvinātāju vai pildīt kādus dāvinājuma līgumā skaidri nenoteiktus pretpienākumus. Ja /pers. A/ griba bija nodot /pers. B/ dzīvokļa īpašumu, pretim saņemot uzturu, tad viņam vajadzēja slēgt uztura līgumu Civillikuma 2096.panta izpratnē un nodibināt uztura tiesiskās attiecības.

No Civillikuma 1928.panta izriet, ka dāvinātājs var uzlikt apdāvinātam kādu uzlikumu vai pretpienākumu, bet no strīdus dāvinājuma līguma izriet vien tas, ka apdāvinātā ir uzņēmusies pienākumu nodrošināt dāvinātājam dzīvokļa bezmaksas lietošanas tiesību līdz viņa mūža galam un ir apņēmusies dzīvokļa īpašumu neatsavināt bez dāvinātāja rakstiskas piekrišanas.

Dāvinājuma līguma 10.punktā noteikts, ka līguma noteikumi ir līdzēju galēja vienošanās, savukārt 8.punktā noteikts, ka jebkuri līguma grozījumi vai papildinājumi noformējami, pusēm rakstveidā vienojoties, līdz ar to prasītāja paskaidrojumi par iespējamo pušu mutisku vienošanos un tās saistošo spēku, nav pamatoti.

Nav pamata secinājumam, ka, ja līgumā ir pielīgta "dzīvokļa bezmaksas lietošana", tad tas pats par sevi nozīmē, ka tiesīgajai personai ne tikai nav jāmaksā īres maksa, bet nav arī jānorēķinās par dzīvoklī sniegtajiem pakalpojumiem. Pēc vispārīgiem noteikumiem par dzīvoklī sniegtajiem pakalpojumiem norēķinās tas, kurš tos izmanto.

Lietā nav nekādu pierādījumu tam, ka prasītājs ir gribējis sazināties ar atbildētāju, lai informētu par savu bezpalīdzīgo stāvokli – veselības un materiālām problēmām, bet atbildētāja ir slēpusi savu adresi vai telefona numuru. Prasītājs nav apstrīdējis atbildētājas paskaidrojumus, ka pašvaldība viņam sniedz sociālās aprūpes pakalpojumus un ka sociālā dienesta darbiniece ir pat pārcēlusies pie viņa uz dzīvi, kas dod pamatu šaubām, vai viņa stāvoklis ir bijis tik bezpalīdzīgs, ka atbildētājai bija jābrauc no Ungārijas viņam palīdzēt.

Tā kā nav konstatējami apstākļi, kas liecina par atbildētājas rupju nepateicību Civillikuma 1919.panta izpratnē, prasība par dāvinājuma atsaukšanu kā nepamatota noraidāma.

[11.4] Tā kā /pers. A/ tika atbrīvots no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, iesniedzot prasības pieteikumu un apelācijas sūdzību, un viņa prasība tiek noraidīta, tiesas izdevumus saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta piekto daļu uzņemas valsts.

**R e z o l u t ī v ā  d a ļ a**

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 432. – 434.pantu, 454.panta pirmo, otro daļu, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija

**n o s p r i e d a**

/pers. A/ prasību pret /pers. B/ par dāvinājuma līguma atcelšanu pilnīgi noraidīt.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Latvijas Republikas Senātā 30 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā un samaksājot drošības naudu 300 EUR. Drošības nauda iemaksājama Valsts kases kontā Nr.LV83TREL8280010000000, norādot, ka saņēmējs ir Latvijas Republikas Senāts, iemaksas mērķis – drošības nauda par kasācijas sūdzību civillietā Nr.C68263519.

Tiesneses S.Krūmiņa

G.Freimane

O.Blūmfelde